

LA FOLLETTOVA SKUPINA OBRAZLOŽILA SVOJE POL. ZAHTEVE.

Če se republikanska večina ne ukloni radikalnim zahtevam, in če smorejo radikalni 20 članov v poslanski zbor, potem se bo organizacija hudo zavlekla.

DEMOKRATJE PRAVIJO, DA SE NE POGAJAJO Z KEDNIMI REPUBLIKANCI.

Washington, D. C. — La Follettov blok, ki ima odločilno besedo v poslanski zbor, je po dolgi konferenci, ki se je je vdeležilo kakih trideset kongresnikov, sprejel program postavojskih in parlamentarnih reform, za katere se bodo radikalni elementi potegovali med zasedanjem prihodnjega kongresa.

Po objavi svoje platforme so jasno povedali, da hočejo vztrajati pri svojih zahtevah, pa če tudi utegnejo s tem svojim postopanjem ovirati organizacijo poslanske zbornice.

Demokratski voditelji so izrecno zanikali poročila, češ, da se pogajajo z republikanami za prijateljsko poravnanje glede organiziranja poslanske zbornice. Nadalje so tudi zatrili, da bodo glasovali za lastnega kandidata neoziraje se na težkoče med republikanskimi frakcijami. Rekli so tudi, da bodo imeli pri rokah vse svoje člane, kadar se bo vršilo glasovanje.

To pa ne pomeni ničesar drugega kakor to, da pride do zastanka v organiziranju poslanske zbornice, če bodo zmogli radikali kakih dvajset članov. In organiziranje se ne bo moglo izvesti, dokler se ne ukloni ta ali ona frakcija.

Kar se pa tiče senata, se glasi poročilo, da sta se Harris in Swanson pobotala s Lodgem ter mu obljubila, da ne bosta ovirala organiziranja v senatu. Za to službo pa bodo dobili demokrate nekaj več mest v raznih odsekih.

Radikalna skupina v poslanski zbornici je dala v javnost svoj popolni program za davčno revizijo. Ta program obsega naslednje splošne postavke:

25-odstotno skrajšanje davka na medzne dohodke.
Zmanjšanje sedanjega normalnega davka s 4 odstotkov na dva odstotka, in normalnega davka 8 odstotkov na 4 odstotke.
Obdržanje dodatnega davka na sedanji višini.

Omejitev glavnih izgub na podtrinjati odstotek izgube.
Prisvojitve angleškega in francoskega dedninskega davka po 40 odstotkov na vse večje dedščine.
Davek na darila s pametnimi izjemami največ do 25 odstotkov.

Če bi bila sprejeta ta davčna revizija, potem bi odpravljen tudi davek na zabave.
Vpustitev davka na velike profite.

Druge važne točke radikalnega programa so naslednje:
Odpomočne kmečke odredbe, ki vključujejo preklje postavoda je zaposelne interese, izločitev verizništva v vsakdanjih potrebščinah in boljše metode v trgovanju in razdeljevanju.

Vojaki bonus na prihaja večidel iz davka na velike dohodke, izredne profite in dedščine.
Prekliči amendment k Esch-Cumminsovi železniški postavi.
Amendment otroškega dela k ustavi.

Zmanjšanje sodne oblasti. Enotne predsedniške primarne volitve. Izločitev dobička v zasebnem izdelovanju vojnih potrebščin. Odprava davčne izjemnosti glede na varnostne papirje.
Amendment zvezne rezervne postavice. Svoboda za filipinsko otočje. Določitev politike glede trgovskega brodoma. Predrugeče nje hišni pravil.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.
La Follettova skupina je objavila svoj program.

Državni tajnik Hughes izjavil, da je Monroejeva doktrina še vedno veljavna.

McCray, governor Indiane, obtočen po veleporoti, peneverjenja.

Coolidge je menda privolil podeliti svobodo ostalim političnim jetnikom.

Inozemstvo.
Zavezniki so sklenili preiskati finančno stanje Nemčije in vabijo Ameriko, naj se jim pridruži.

Nova nemška vlada se danes predstavi parlamentu.

Dvajset milijonov Nemcev trpi glad.

Mussolini je dejal v zbornici, da je pripravljen priznati Sovjetsko Rusijo.

Povodenj v dolini Bergama na Laškem je uničila življenje 600 prebivalcem.

GOV. MCCRAY OBTOŽEN PO VELEPOROTI.

Po večtedenski preiskavi je marionska veleporota dvignila proti indianškemu guvernerju tožbo s 192 postavkami.

PONEVERBA, PONEVEDBA IN GOLJUFJA MED OBTOŽNICAMI V POROTNEM POROČILU.

Indianapolis, Ind. — sem obtožnica, ki vključuje 192 postavk, je v petek vrnila marionska veleporota ter jih naperila proti indianškemu guvernerju McCrayju, ko je več tednov preiskoval njegove finančne zadeve.

Obtožnice dolge guvernerja peneverbe, ponevedbe in tatvine, ponaredbe, goljufije in lažnjivih izjav v zvezi s finančnim poročilom.
Sodnik James A. Collins z marionskega okrajnega kriminalnega sodišča, kateremu je veleporota vrnila svoje poročilo, je določil guvernerju \$25,000 jamščine glede na obdolžitve ponaredbe, a nobene zneska pa ne glede drugih obdolžb.

Marionska veleporota je pričela preiskovati guvernerjeve finančne zadeve dne 5. oktobra.
Ker je okrajni pravdnik Wm. P. Evans, guvernerjev zet, je prošil, naj nastavi sodišče posebnega pravdnika v tej zadevi. Sodnik je ustregel tej želji ter imenoval za pravdnika Charlesa W. Mooresa.

V prvih tednih je bilo le malo storjenega v tisti preiskavi, ker je bil Moores zbolel. Dne 7. novembra mu je bil imenovan za pomožnega pravdnika bivši pomožni zvezni okrajni pravdnik Clarence W. Nichols.

Potem je šla preiskava hitreje izpod rok. Nichols je zasljal veliko število prič.
Preiskava se je vršila naskrivaj. Ničesar ni bilo slišati o njenem poteku. Osebe, ki so jim znane guvernerjeve zadeve, so večkrat izjavljale svoje zaključke na podlagi prič, ki so bile pozvane pred preiskovalno poroto.

Ko so bili uradniki in člani indianskega državnega poljedelškega sveta pozvani pred poroto, so sklepali nekateri opazovalci, da gre v tem slučaju za denarno transakcijo, ob kateri je šlo \$135,000 svetovega denarja v guvernerjeve roke.

HIŠNI POSESTNIK OBDOJEN.

Long Island, City, N. Y. — Ker ni hišni gospodar Herman Steinhart maral preskrbeti kurjave in tople vode tridesetim gostem v svoji hiši, ga je sodnik obsodil na \$500 denarne globe ali pa na 30 dni zapore. Steinhart se je rajši dal zapreti. Nevoljni gostje so dali tudi preiskati stanovanja, in zdravstveni svet je ugotovil, da se nikjer nalezil na tako slabe stanovanjske razmere.

Škotska zbornica v stanu izvršiti svojo organizacijo dotlej, bomo videli iz nadaljnjega razvoja dogodkov med raznimi strankami.

MONROJEVA DOKTRINA ŠE VEDNO GESLO AMERIŠKE POLITIKE.

Državni tajnik Hughes je obrazložil stališče Združenih držav napram evropskim homotijam, daljnemu istoku in latinski Ameriki.

AMERIKA JE ŠE VEDNO PROTI ZAPLETENJU V EVROPSKE POLITIČNE ZMEDE.

Philadelphia, Pa. — Ameriška vnanja politika je glede na odnosa do razmer v Evropi, v latinski Ameriki in na daljnem istoku še vedno v smeri Monroejeve doktrine. Tako je zatrnil državni tajnik v svojem govoru, ki ga je imel v petek zvečer pred Ameriško akademijo politične in socialne znanosti, ko je obhajala stoletnico Monroejeve doktrine.

Tajnik je obnovil izjavo, s katero je že poprej označil stališče Združenih držav napram evropskim homotijam, daljnemu istoku in latinski Ameriki.

Amerika bi rajša nosila takšne boleml, ki bi se utegnile izemiti iz njene sedanje politike napram Evropi, kakor pa utrpela veliko večja zla, ki bi jo zadelo, če bi mi žrtvovali svoje nedavno stališče ter se vmešali v evropske homotije, je dejal tajnik. Nadalje je zatrnil, da se ta vlada drži načel mira v Pacifiku, načel, ki jih je postavila razorožitvena konferenca v Washingtonu. Potem je omenil devet proposicij, po katerih bi se morali ravnati naši odnosi do sestrskih republik na zapadni polobli.

“Vstopili smo v svetovno vojno, ne da bi kršili naše tradicije. Šli smo v boj, ker je bila svoboda v nevarnosti. Šli smo s bojščo s istimi smetmi, ki smo jih imeli preden smo se odločili za vojno. Čeprav smo bili zmagovalci, se vsekoro nismo poganjali za osem, niti ne zahtevali nikakršne vojne odškodnine. Naše ljudstvo je nosilo svoje lastno breme, in sedaj nosimo velik del bremen za druge,” je dejal Hughes.

“Mi ne poizkušamo diktirati Evropi, niti ji ne ukliati te ali one pravice. Ali želimo pa mir in ekonomično obnovo v Evropi.

“Svoje orožje smo ponudili v interesu svobode. Šli smo v boj, da bi bila odpravljena nevarnost avtokratične sile. Ali nikakor pa nismo nameravali s svojo pomojo doseči ekonomične pogube premaganega naroda. Do francoskega naroda gojimo iskrene simpatije in prisrčno si želimo njegove starodavne prijateljstva. Radi vidimo, če je Francija v dobrih razmerah. Smo za to, da je zadoščeno njenim upravičnim zahtevam.

“Radi bi videli, da bi bila Nemčija enotna in zadovoljna pa proevitajoča. Naša iskrena želja je, da bi bil konec militarističnim prizadevanjem in vzpostavljen tako vroče zaželen mir.

“Te želje so nas napotile, da smo izkušali rešiti sedanje težke probleme na podlagi pravične in nepristranske preiskave, ki bi se je naj bile vdeležile vse prizadežne dežele. V ta namen smo se bili jeli pogajati z angleško vlado ne posredno in s francosko pa posredno.

“Vroč in hud spor, ki je sledil vojni, je pokazal, s kako veliko vztrajnostjo se še vedno držimo načela, po katerem nam je prepoovedano vmešavanje v evropske politične zmešnjave. Razširitev demokratičnih idej in izprememba v vladah, to oboje je odstranilo nevarnost, da bi mogla kakšna organizirana sila zameniti evropaki politični sistem na ta kontinent.”

Nemci pojedli 10,882 psov v šestih mesecih.

Berlin, 1. dec. — Uradno poročilo se glasi, da je bilo v nemških klavnicah pobitih 10,882 psov in 165,186 konj za mesno hrano v zadnjih šestih mesecih. V preteklem letu je bilo zaklanih 13,595 psov in 240,014 konj. Te številke se pa nanašajo le na klavnice in mesnice po mestih; koliko konj in psov je bilo pobitih in povzžitih na deželi, ne bo nikdar znano.

DVAJSET MILJONOV NEMCEV STRADA.

Berlin, 1. dec. — Po zelo konservativnih podatkih je danes v Nemčiji najmanj dvajset milijonov oseb, ki stradajo na življenje in smrt. Med temi žrtvami so invalidi, brezposelni delavci vseh strok in navadni delavci ter obubožani razumniki in umetniki s svojimi družinami vred, katere je propad marke vrgel na beraško palico.

POLITIČNI JETNIKI IN COOLIDGE.

Predsednik je pripravljen pomilostiti 32 jetnikov za praznike, ako mu dovoljuje zakon.

Washington, D. C. — Predsednik Coolidge je privolil podeliti amnestijo ostalim dvaintridesetimi političnim jetnikom, ki se nahajajo v zveznih ječah valed kršenja vojnih zakonov, ako mu to dovoljujejo postave. Tako so izjavili v Beli hiši pred par dnevi.

Predsednik je odredil, da Justični departament ponovno preišče zadeve vseh jetnikov in imenoval je poseben odbor, ki mu naj svetuje v teh stvareh. V tem odboru so Newton D. Baker, prejani vojni tajnik za časa Wilsona, škof Chas. Brent iz Buffalo in major-general James G. Harbord.

Coolidge je temu odboru predložil več pism od raznih organizacij in odličnih posameznikov, ki mu svetujejo, naj pomilosti vse jetnike, ki so se pregrešili proti vojnim zakonom, najkasneje božični teden, tako da bodo vsi pri svojih družinah čez praznike.

CHRISTABEL PANKHURST SE JE IZPREVRGLA V PRIDIGARICO.

Chicago, Ill. — Nekdanja sufragetka na Angleškem, Christabel Pankhurst, je dospela konec zadnjega tedna v Chicago, kjer se bo lotila pridiganja o bibliji.

Ta ženska ni več tista bojevit sufragetka, niti ne tista nacionalistka, kakor je bila med vojno. Njeno sedanje delovanje bo, kakor pravi sama, posvečeno izključno le izpreobražanju ljudi v pobožne in verno kristjane.

“Vse moje politično in vojno delovanje je bilo pripravljeno na delo za nauke, ki jih je dobili v bibliji,” je razodela v petek zvečer nekemu časnikarskemu poročevalcu. “Krist, ne pa politika, je edino sredstvo za rešitev sveta.”

Bivša sufragetka se je s tem gotovo lotila napačnega dela. Kajti politična znanost rešuje ljudi umske in telesne sužnjosti, v katero jih je ravno vera uklepala toliko stoletij.

“Latinska liga”.

Pariz, 1. dec. — “Matin” je prejel poročilo iz Madrida, da nameravata Španija in Italija organizirati “Ligo latinskih držav”. Temelj za ligo je bil položen v Rimu, ko sta kralj Alfons in Primorivera posetila Mussolinija. Italijanski kralj in Mussolini kmalu vrtneta obisk in posetita Madrid.

Druga vest se glasi, da Primorivera in kralj Alfons prihodno spomlad obiščeta nekatere republike v Južni Ameriki, ki so baje pripravljene stopiti v špansko-italijansko “Ligo latinskih držav”. Ako se nova liga obnese, tedaj te države izstopijo iz Lige narodov.

Božič na isti dan po vsem svetu.

New York, N. Y. — Prvič po tristo letih se bo letošnji božič praznoval na isti dan po vsem krščanskem svetu. Ruska pravoslavna cerkev je sprejela gregorijanski koledar in ruski božič pride letos na 25. decembra, ne pa tri najst dni pozneje kot je bila doslej navada.

V Avstriji so ženske v večini.

Dunaj. — Revidirano ljudsko štetje kaže, da ima republika Avstrija 6,526,661 prebivalcev. Od teh je 3,382,568 žensk in 3,144,093 moških, torej 238,475 žensk več kakor moških.

ZAVEZNIKI ZOPET NASTAVLJAJO PAST ZORUŽENIM DRŽAVAM.

Reparacijska komisija je imenovala dva odbora, ki naj uredita nemške finance in došeneta, koliko more Nemčija plačati. Nov kompromis med Anglijo in Francijo.

DR. MARX SE DANES PREDSTAVI PARLAMENTU.

Pariz, 1. dec. — Zavezniški krogi upajo, da se Združene države pridružio prelaskavi finančne sposobnosti Nemčije zdaj, ko je reparacijska komisija večeraj zaključila, da so vrši taka preiskava. Komisija je sklenila soglasno, da se imenujeta dva odbora zvedencev. Eden odbor ima nalogo, določiti sredstva za balanciranje nemškega budgeta in stabiliziranje nemških financ, drugi odbor pa hoče dognati, kje je nemški kapital, ki je bil po vojni lavožen in Nemčije in kako ga dobiti nazaj in na podlagi tega kapitala (zlata) ugotoviti, koliko Nemčija lahko plača odškodnine takoj in posneje, ko se finančno ter ekonomsko opomore.

Zaključek se glasi, da je preiskava lahko neomejena v kolikor to dovoljuje 234. točka versalske pogodbe. To, pravijo zavezniški, daje Ameriki priložnost, da lahko imenuje svoje zvedence in pristojuje preiskavi.

Zaključek je bil sprejet na podlagi novega kompromisa med Anglijo in Francijo. Angleži so odstopili od svoje zahteve, da mora tudi Nemčija imeti svoje zastopnike med zvedenci. Polnecare je pa opustil svoje zahtevo, da se vprašanje, nemške sposobnosti omeji na gotovo število let. Vprašanje Porurja ni vključeno v preiskavo.

Zavezniki ne bodo izrecno vabili ameriške vlade, naj imenuje svoje zvedence, toda besedilo tozadavne resolucije je tako urejeno, da reparacijska komisija vabi vse alirane in asociirane vlade, naj se čim prej odzovejo ip poltjeje svoje predstavnikve.

Berlin, 1. dec. — Dr. Viljem Marx, vodja klerikalne stranke, je končno organiziral novo nemško vlado. Nova vlada je majhna koalicijska stvar, ki se more obdržati le s pomočjo nevtalnosti socialistov.

Gustav Stresemann, prejani ministriki predsednik, je zdaj ministri vnanjih zadev; ostali so še trije stari ministri. Kakor izgleda, je dr. Marx le figurativna oseba, glavno besedo bo pa imel še vedno Stresemann.

Vprašanje pa je, koliko časa bo živela ta vlada. V ponedeljek 3. decembra se dr. Marx predstavi parlamentu in zahteval bo zaupnico. Ako se socialisti res vzdrže glasovanja, tedaj Marx dobi zaupnico kljub opoziciji nacionalistov.

Zdaj še ni znano, dali so socialisti res obljubili nevtalnost napram novi vladi, in če so, kako koncesijo so dobili za to. Najbrž so zahtevali, da se sedanje izjemno stanje s prekim sodom zamenja s civilnim izjemnim stanjem.

Duesseldorf, Porenje, 1. dec. — Jutri preneha podpora od nemške vlade brezposelnim delavcem v Porurju. Občine so že bile obveščene, da ne dobe nobenega povračila od države za denarne vsote, ki jih v bodoče nakažejo kot podporo brezposelnim.

Belgijci so izgnali separatiste iz Duisburga, ker niso hoteli plačati zaplenjene moke s dobrim denarjem.

Što nemških trupel najdenih v francoskem tunelu.

Verdun, Francija, 1. dec. — V tunelu med hribom La Mort Homme in Bethincourtom je bilo večeraj najdenih več ko sto trupel nemških vojakov, ki so stali naslonjeni ob sten, kakor da spijo. Vojaki so bili zadušeni s plinom v trenotku, ko so nataskali steklenice s mineralno vodo. Rôv je bil tekom mnogih poznejših bitk pred Verdunom zasut in mrličji so se posušili.

KMETSKI INFORMACIJSKI BIRO V MOSKVI.

Moskva. — (Fed. Press.) — Farmarske organizacije v Ameriki in vseh drugih deželah bodo imele korist od informacijskega biroja, ki je bil ustanovljen v Moskvi pred kratkim, ko je v Kremlu vršila mednarodna kmetška konferenca. Biro zbira fakta, ki se tičejo gospodarskih in političnih stvari v zvezi s kmetom in kmetiskim delavcem. Iz omenjene konference so se porodili tudi kmetaki institut, ki bo dajal navodila o kooperativnem in znanstvenem kmetovalstvu.

MUSSOLINI PRIVOLJI PRIZNATI SOVJETE.

Vroča debata med komunisti in fašisti v italijanski zbornici glede revolucij v Rusiji in Italiji.

Rim, 1. dec. — Na večerajnji seji italijanskega parlamenta se je razvila živahna debata med komunisti in fašisti glede razlik med rusko revolucijo in fašistovsko “revolucijo” v Italiji. Povod debati je dal Mussolini, ki je predložil parlamentu ekonomske pogodbe med Italijo in Sovjetsko Rusijo.

Komunistični poslanec Bombacci je med debato dejal, da je to prvi pameten korak, ki ga hoče storiti Mussolinijeva vlada. “Revoluciji v Rusiji in Italiji bosta najbolje ovrnčani s alijanco med obema ljudstvom,” je rekel Bombacci.

Mussolini je dejal, da obstoje najbolj odušajni med Italijo in Rusijo. “Za časa krfskega ineludenta je bilo rusko časopisje edino na vsem svetu, ki ni napadalo Italije. Italijanska vlada nima nič proti temu, če se sovjetska vlada pripozna de jure,” je rekel Mussolini.

Komunist Lazzari je dejal v debati, da je ruski proletariat izvršil veliko revolucijo, veliko bolj v vseh ozirih kakor pa italijanski fašisti. “To ni res,” je zavpil Mussolini.

“Fakti ostane,” je nadaljeval Lazzari, “da Rusija izvrstno napreduje, medtem ko Italija nazaduje”. Zopet so fašisti vpili, da so Lazzari laže.

POGAJANJA Z RUSIJO.

Walter L. Brown je zopet v Moskvi, zdaj zastopnik finančnih interesov.

Moskva, 1. dec. — Walter Lyman Brown, ki je l. 1923. sklenil pogodbo z Maksimom Litvinom med sovjetsko vlado in Ameriško porožno upravo, je zopet prišel v Moskvo v družbi angleškega majorja Guinna. Brown upa, da se zopet snide s Litvinovom in iz pogajanj, ki jih bo imel, se morda izelci nova pogodba med Rusijo in ameriško-angleškimi finančnimi interesi. Brown zdaj zastopa gotove ameriške bankirje, Guinne pa angleške. Poročevalcem je Brown dejal, da se je vrnil v Rusijo proočavati ruske ekonomske razmere.

800 FUNTOV TEŽAK KIP IZ BRONA UKRADEN.

San Francisco, Calif. — Kip “Zeja”, ki je stal dvajset let tam, kjer se križata Powell Street in pa Columbus ave., je bil ukraden dne 29. novembra ponoči.

Kip je bil iz brona in je tehtal 800 funtov. Ponoči je šlo na stolne ljudi mimo tistega kipa. Policija je ni našla nobenega ključa, s katerim bi mogla odkleniti vrata te zagonetne tatvine.

“Zejo”, ki predstavlja starega moža, klečečega, da bi pil vodo iz prgišča svojih rok, je izdelal kipar Earl Cummins iz San Franciscu. Kipar je to delo podaril mestu.

VREME.

Chicago in okolice. — V torek deloma oblačno in toplejše. Zmerni vetrovi največ z juga. Temperatura zadnjih 24 ur: najvišja 46, najnižja 34. Sonce izide ob 7.01, zaide ob 4.10.

PROSVETA

GLASLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodna: Zedinjena država (izven Chicago), \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.12 na tri mesece, in na mesečnino \$0.50.

Nadvoj na vsa, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2457-89 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$4.50, and foreign countries \$6.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v vstopaju n. pr. (Nov. 30-23) poleg valnega imena na naslova pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ZA KULISAMI.

Politično mešetarenje je bilo koncem tedna v polnem tiru in zdi se, da je stara garda v republikanski stranki popolnoma zadovoljna z njegovim izidom. Vsa znamenja govore, da je bil napravljen sporazum z burbonci v demokratični stranki na škodo naprednih elementov v obeh strankah.

Zelo važno je mesto predsednika kongresne zbornice. Konzervativni elementi se vselej poganjajo, da to mesto ostane njim. To se pravi, konzervativni elementi mešetarijo toliko časa, da je izvoljen predsednikom mož, ki je njim naklonjen. Taka mešetarenja so se vršila tudi zdaj, kajti vesti iz Washingtona naznanjajo, da se je kongresnik Graham umaknil kot vodja republikanske stranke v zbornici. To se je izvršilo na podlagi sporazuma, po katerem pridejo trije kongresniki iz farmerskih okrajev v vodilni odsek. Stara garda sodi, da zdaj La Follettova skupina ne more računati na pomoč kongresnikov v farmerskem bloku.

Demokratje bi bili po sedanjih sestavi kongresa poleg socialistov in lafoletovcev naravni opozicijski, ako bi se njih gospodarska politika strogo ločila od gospodarske politike stare garde v republikanski stranki. Ampak stvar ni taka. Demokratje se včasih sprijaznijo s staro gardo republikanske stranke, akotudi tega ne povedo jasno in javno. Kajti, če bi demokratje obešali take stvari na javni zvon in še tako, da bi jih ljudstvo lahko čitalo in razumelo, bi bilo ljudstvo kmalu na jasnem, da je zanj vseeno, ako glasuje za demokratične ali republikanske kandidate. Tako se pa lahko igrajo politične skrivavnice.

Iz Washingtona poročajo, da bi demokratje lahko stari gardi republikanske stranke stavili sive lase v glavo, ampak demokratje ne bodo tega storili, ker jim po njihovem mnenju ne gre prav nič mar, kdo bo predsedoval kongresni zbornici. Po mišljenju demokratov imajo republikanci večino in so moralno odgovorni za vse, kar sklene kongres, ne glede na to, da se republikanci dele v dve skupini: v starogardistično in progresivno. Ako je stvar taka, kot sodijo demokratje, ali ne bi bilo vseeno, ako bi demokratje ostali doma in se odpovedali plači? Ako republikanci po njih sodbi nosijo vsó moralno odgovornost, tedaj je nepotrebno, da demokratični kongresniki prihajajo v kongres.

Takih sodb ali izjav ni tako jemati, kot so bile izgovorjene ali poročane. Take izjave pomenijo nekaj drugega in sicer to, da se je dosegel med voditelji konzervativnih elementov v republikanski in demokratični stranki sporazum.

Demokratični kongresniki ne morejo na pr. glasovati za republikanskega predsednika zbornice. Glasovali bodo parkrat proti njemu, na to se jih bo nekaj odstranilo iz zbornice. In sicer se jih bo odstranilo toliko, kolikor bo treba. S tem se bo znižalo število navzočih kongresnikov in večina ne bo potrebovala toliko glasov, kolikor bi jih morala imeti, da je večina. Posledica takega manevriranja bo, da bo izvoljen predsednikom zbornice kongresnik, katerega je določila stara garda republikanske stranke, da ji predseduje.

Značilno je, da se stara garda republikancev bolj boji lafoletovcev kot demokratov, obratno se pa tudi demokratje bolj boje lafoletovcev, to je levega krila republikanske stranke, kot starih voditeljev republikanske stranke in njih podpornikov.

Profesionalni političarji si domišljajo, da ljudstvo ne opazi takih zakulisnih potez, ki nimajo drugega namena, kot voziti gospodarsko politiko staro kolovozno pot. Oni pač sodijo, "komur je Bog dal urad, temu je dal tudi pamet." In kadar profesionalni političarji stare meščanske šole obleže kot mrliča na volišču, se vprašujejo drug drugega, kaj se je vendar zgodilo, da so bili poraženi. Takrat občutijo, da so jo zavozili, ali kje in kod so jo zavozili, pa ne razumejo.

Take napake konzervativnih elementov v obeh starih političnih strankah so podučljive in za to so tudi dobro došle. Kolikor več takih napak se ustrelji, toliko hitreje prihaja ljudstvo do spoznanja, da je zanj vseeno, ako izvoli demokratično ali pa republikansko večino v kongres. Zakulisno delo, ki ga vrše profesionalni političarji, vleče počasi ljudstvo mrežo raz oči, da polagoma spregleduje; ampak ljudstvo le prihaja k spoznanju, čeprav počasi.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosveta.

Lloydell, Pa. — Želim napisati nekaj vrstic v javnost, seveda a pogojno željo, da bi ne našle uresničnega kosa. To so namreč prve vrstice iz moje roke v Prosveto, akoravno sem naročnik že od njene nastanka. Ko sem prejel prvo številko Prosvete, sem se naročil, in naročnik sem še sedaj, ter želim biti v bodoče. List mi dopade ter ljubim njega čtivo, kajti to je res dober svetovalec delavstvu, in luč, ki služi delavcu, da more najti pot iz teme, nazadnjakega katoliškega Rima v veliko duševno luč. Vsek Slovence bi torej moral biti njega naročnik, kar pridno brati in pri tem misliti, da bi se na ta način naučil samostojnega mišljenja in bi ne bilo treba drugim mišliti zanj. Zdi se jako, da je marekdo prepustil mišljenje duhovščini, da ga tako lažje izkoristi in drži v temi. Kapitalizem a pomočjo svoje dekle na ta način lahko črpa udobno življenje iz delavskih žuljev, delavstvo pa pusti v pomanjkanju. Na ta način imamo bogastvo na eni, največjo bedo pa na drugi strani. Urejeno pa je kajpada tako, da delavec, ki mu gre največ, dobi najmanj.

Že davno je bil čas, da bi spregledali maso delavstva, katere se tiči o verskih dogmah in temi, začela misliti zase in si samo pomagati k boljšim razmeram. Če si delavstvo ne bo pomagalo samo, ji kapitalizem in klerikalizem nikdar ne bosta, tisti bog pa še manj, o katerem pridiga fajmošter v cerkvi, ker je samo v njegovi domisljiji.

Zakaj bi delavno ljudstvo ne verjelo tega, kar je dokazano kot resnica, da sloveška veda gre neprestoma dalje. Če bi delavstvo spoznavalo vse stvari, ki jih ustvarjajo tehniki, kemiki, zdravniška veda in drugi učenjaki, bi kmalu ne verjelo v nobene druge duševne več kot v tiste, ki jih ustvarjajo sloveška misel in telo.

Vse se spreminja na svetu, vse gre po poti evolucije. Celotno starost ljudje vidijo veliko izpremembo v industriji, družbi in v ljudeh samih. In kdor je čital zgodovino, tudi lahko ve, da se je vedno izpreminjalo in izpopolnjevalo vse na svetu in zemlja sama. Ni torej tako kot uči duhovščina, da je bog ustvaril svet v šestih dneh in sploh vse, kar vidimo ter Adama in Evo, da je naša zemlja stara 6000 let itd.

Človeška veda je ovrgla te svetopisemske laži že davno ter sama dokazala kolikor toliko utemeljeno, da svet obstaja že milijone let. Si li moremo misliti, kaj vse bo še odkrila človeška veda, ki bi morda danes smatrali za čudež, a bo takrat jasno in naravno? To se nam tudi zdi čudež, da mož v Chicagu čita časopis, oni v bližini severnega tečaja ga pa sliki. Toda če stvar preiščemo, vidimo, da je naravna reč. Take moči še bogu niso pripisali, zmožen pa je človek s svojim umom. Z uporabljanjem električne sile človek nadvladuje naravno silo. Daš je prisvajanje te moči lele v povojih, ima človeštvo že velike koristi. In kaj če si človeštvo nekega dne še vpreže sonce, mu vzame ognjeno moč in ga uporablja mesto premoga in olja? Kaj če zdravilška veda iznajde pripomoček, ki bo nadomestil človeško hrano?

Vse iznajdbe so danes še v korist kapitalizmu in v mnogih slučajih škodujejo delavstvu, mesto da bi koristile. Premogova industrija peša, ker so iznašli drugo cenejšo in primernejšo gorivo. Rudarji so valed tega prizadeti. In tako preneha vse na svetu ter človek sam, ki ima dokaj kratko dobo. Kratka je še pot, ki jo je naredilo človeštvo iz blagov in v dreves v sedanjo civilizacijo, zato pa se ga še vedno drži divjastvo, da se sovraži in pobija med seboj. Kadar se bo človeštvo otreslo verskih laži in nehalo pošiljati svoje otroke v zgrešene verske šole, tedaj lahko upamo, da bodo boljši časi za delavstvo in človeštvo sploh.

Najbolj potrebna nam je razmišljati o nacionalizaciji industrije in sploh vsem delu, ročnem in duševnem. Človeštvo samo bi moralo biti nacionalizirano enakopravno. Največje moč ima pri tem delavstvo, ki bi lahko doseglo, ako bi se zavedalo svoje moči. Če bi se delavstvo zavedalo, kako močno je, bi delali samo po nekaj ur na dan in ne bilo bi pomanjkanja. Kapitalizem ima moč, ker ima kontrolo. On kontrolira vse svet, vse zemeljske dobrine in sploh vse, kar more doseči. Najbolj žalostno

pa je, da kontrolira tudi delavstvo vsega sveta.

Če se delavstvo bori za eno stvar, namreč za večjo pravico, čemu toliko strank in stranic? Kaj to ne podkreplja kapitalizma? Kdor tega ne vidi, je pri svojih zdravih očeh slep. Mar ni naša United Mine Workers of America pod indirektno kontrolo kapitalistov? In socialistična stranka, ki ima najboljši nauk, kar jih svet pozna do danes, mar ni tudi ona v kapitalističnih krempljih?

Od svoje mladosti pa do precej visoke starosti že opazujem napredovanje delavskega razreda v strankah. Mnogo jih je, pa vse so zmotljive. In unijonizem sam je zmotljiv. Vseponosno se vmes kremplji kapitalizma, da niti socialistična stranka ni izvzeta. Največji greh se mi zdi na njej, da sprejema v svojo sredo tudi verske fanatike. Kdor hoče biti dober in pravičen socialist, mora biti najprej svobodomislec, da je prost verskih laži. Biti mora dalje pošten socialist in za dobrobit stranke. Take zmote se morajo opustiti, ako hoče stranka napredovati. Znano mi je to, ker sem bil član socialistične stranke mladih let, a sedaj mi starost ne dopušča več.

Delavstvo vse prerado verjame vsem voditeljem. Misli bi moralo temeljiteje, kaj je in kaj ni prav. Ali niso vzroki za revno, denar in čast? Kaj mar ne razdirajo ti vzroki vseponosno složnost v strankah? Kdor tega ne vidi, naj pogleda v Nemčijo, kjer imajo socialisti še moč, delavsko ljudstvo pa umira gladu.

Veliko nevarnost vidim za delavstvo vsega sveta poleg Rusije, če ne bo stalo na straži in ne bo odpravilo zmot svojih voditeljev. To se pravi, da je delavstvu treba iz svojih vrst voliti najbolj zmotne in pravične ljudi v zakonodajne zbornice in v vsa višja kot njihova javna mesta. Če bo pa delavstvo zmotljivo kakor je ravno naš predsednik John Lewis, pa delavstvo čakajo še slabši časi.

Velika nevarnost vsemu unijskemu delavstvu je Kukulskian, podpiran od višjih kapitalističnih slojev in morebiti od vlade same. Namen mogotev je a pomočjo vlade uničiti unijonizem. Kdor tega ne vidi, naj pogleda v Oklahomo. Prepričan se bo, da je kapitalizem največji sovražnik delavstva. Torej rešimo se ga! — Joseph Supan.

Iselin, Pa. — Ne bom se preveč hvalil z delom. Res, da sedaj delamo s polno paro, toda koliko časa bo to trajalo. Nekateri, ki imajo boljše prostore nekaj zaslužijo, kdor pa dobi slab prostor, pa je umevno, da ima tudi zaslužek prav slab. Odvisno je tudi od delavca in pridnih rok.

Dne 22. novembra ob eni ponoski je zatnil oči naš blaginjak društva št. 25. SNPJ, brat Mihael Lončar. Bil je zvest in točen pri poslovanju in akori devet let je delal za društvo brezplačno. Članstvo se mu je tudi izkazalo hvaležno, vedoč, da je s njim izgubilo dobrega svojega delavca in brata. Podarilo je krasen venec v zadnji pozdrav kot plačilo.

Pokojsnik zapušta sedem otrok, katerih najstarejši je 14 let, najmlajši pa šele štiri mesece star. Bil je srce pretresujoč in strašen prizor, ko sem poklical šestero otrok, ki še niso vedeli, da nimajo več ljubega očeta. Gnetli so se malčki okoli njega, ga klicali in poljubljali v silni želji, da bi vzbudili draga očeta. Nikdar ne bom pozabil žalostnega prizora.

Dragi brat in tovariš, želimo ti mir in pokoj v hladni zemlji. Za pokojnikom šaluje soproga Julija Lončar, Simon, brat, John Parison, svak in pa sedem malčkov Bogdan, Marko, Nikola, Ana, Mary, Eva in Rosi. — Math Zdravec, tajnik društva št. 25.

North Chicago, Ill. — Tisoč devetsto trindvajset se bliža h koncu. Zahvalni dan tega leta je že minil. Nikomur se delavci nimamo zahvaliti kakor sebi za ono, kar smo naredili. Narodni dom dobro napreduje, a še večji uspeh ima naša zadruga prodajalna. Kakor se čuje, si bomo kmalu postavili poslopje, ki bo odgovarjalo potrebam naše zadruge.

Delavci v Waukeganu in North Chicago, ki še niste zraven in vas je volja sodelovati pri zadrugi prodajalni, pristopite. Nikar ne odlašajte s pristopom, ako nameravate pristopiti. Delujte za vašo lastno ustanovo.

Veselite se igre "Na dan", ki jo je priredil socialistični klub št. 43, je prav dobro izpadla. Pokazalo se je, da ima klub veliko število omiljenikov. Prebitek veselice ne bo majhen, radi česar gre zaslugi

tistim, ki so sodelovali pri prireditvi, zlasti pa ženkam, ki so pravile vse najboljše za žolodec. Največja zasluga pa gre kajpada igralcem, ki so žrtvovali čas in se potrudili, da so duhovito dramo res izvrstno predstavili.

Delavci iz North Chicago in Waukegana, pristopite h klubu. Seje se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu dopoldne in prijetno ob pol desetih. — Član kluba.

Poročila iz Jugoslavije.

Od naših stalnih poročevalcev.

11. novembra 1923. — Jutri praznujemo tretjo obletnico, odkar je bila podpisana žalostna pogodba z Italijo v Rapallu. K temu dnevu je izšla Jugoslovanska Matica proglas na vse človekoljube, naj ta dan žrtvujejo za naše obrambne organizacije in naj prirejajo zbirke za brate tam preko, v tlačenji zemlji, katero je zasedla Italija. Proglas nam kliče, naj se zavedamo, kaj trpe naši rojaki onstran meje, ko je italijanska vlada pregnala naš jezik iz šol in ga bo s časom zatrla. Mi ne smemo dopustiti, da propade naš narod!

Jutrašnji dan praznuje višji šolski nadzornik Engelbert Gangl petdesetletnico svojega rojstva. Redko najdemo Sloveka, ki bi se toliko udejstvoval v korist ljudstva, izobrazbe in napredka. Po dovršeni nižji gimnaziji v Novem mestu je dovršil ljubljansko učiteljsko. Porneje je študiral na pedagogičnem inštitutu na Dunaju. Služboval je pozneje od 1. 1903 do 1. 1916 na realki v Idriji. L. 1917 pa je bil prestavljen na državno šolo v Trst. Po preobratu je prišel nazaj in bil 1. 1919 imenovan višjim šolskim nadzornikom, v kateri službi se nahaja še sedaj. — Kot pisatelj in pesnik je sodeloval pri raznih listih in revijah. Njegova prva zbirka pesmi "Iz luči in teme" je izšla l. 1897. Deloval je v mladinski literaturi in je dosedaj izšlo 7 zvezkov njegovih "Zbranih spisov za mladino". Bil je l. 1900 ustanovitelj mladinskega lista "Zvonček", ki ga urejuje še danes. Med njegovimi dramatičnimi spisi je znan posebno "Sin". Pri učiteljskem glasilu "Učiteljski tovariš" je bil dolgo let sourednik, nad 16 let pa ga je sam urejeval. Tudi pri gospodarski organizaciji našega učitelstva ima jubilant nemalo zaslug. "Učiteljska tiskarna" je njegovo delo, deloval je pri "Učiteljski hranilnici in posojilnici" in društvu za zgradbo učiteljskega konvikta. Na prosvetnem polju je posebno aktiven pri Sokolstvu, kateremu posveča poleg službe vse svoje moči. Tudi mi mu kličemo iz srca: Ostani zdrav še mnogo let!

Cene nekaterih najpotrebnejših stvari na ljubljanskem trgu so sledeče: Goveje meso I. vrste od 22 do 28 Din., II. vrste od 17—22 Din. Teleče meso 29—32 Din., svinjako meso 32—35 Din., slanina 35 Din., na debelo 34 Din. Amerikanska mast 31—35 Din., domača mast 40 Din. Domače šunke 40—47 in., tuje do 68 Din. za kg. Mal piščance 15—20 Din., večji 25 Din., kokoši 35—45 Din. raca 35 Din., neptana 60 Din., mleko 3—4 Din. liter, surovo maslo 55—60 D., čajno 70—80 Din., jajce 2—2.25 Din. Moka 6.25, kruh 6.50 za belega in 5.50 za črnega. Sadje 3—5 Din. kg., krompir 1 Din. za kg. Zelje v glavah 0.75 Din., kisló 3 Din., kisló repa 2 Din. Zadnjega pol leta sem se po podražila teletina za 70%, svinjina za 12%, slanina pa se je pocenila za 10%, mast za 14%, mleko za 26%, kruh za 18%, sladkor za 12%, moka za 15%, krompir za 70%.

Med našo državo in Rumunijo se vrši te dni razmejitve pfi Zombolji v Banatu. Rumuni bi radi imeli cel Banat in našo delegacijo je stalo mnogo truda, da so dosegli, da je razmejitev izpadla tako v našo korist, da smo mi dobili večino, kjer je srbsko prebivalstvo, in Rumunija, kjer je rumunsko. Ker pa meja še ni bila pategnjena tako kot so jo želeli Rumuni, so se pogajanja obnovila in mi damo njim veliko vas Zombolje, ki je po večini obljubljena z Rumuni in Nemci, zato pa dobimo dve manjši vasi Bardanj in Mordoš, ki sta naseljeni a Srbi. Povsod se opaža isto, da vsak gleda, kjer bi nas prikrajšal.

Naš izvoz v letu 1922 je znašal kot poročajo beogradska listi 3, 691,166,163 Din.

Naša vlada je dovolila potrebne kredite za ureditev svobodne cone v solunski lukl. V najkrajšem času prično z delom. Vse konvencije med našo in Grško vlado so namreč že podpisane. Letolnje zadnje porotno zase-

danje v Ljubljani se prične dne 10. decembra. Na dnevnu redni je 10 slučajev, ako k temu še kaj ne pridenejo.

Avstrijske volitve.

V eni zadnjih številkih smo poročali o volilnih izidih v Avstriji. Ze iz tistih številkih je razvidno, da sme brataka socialna demokracija s ponosom pisati o sebi: V tih tasih, ko je reakcija v vsak in proletarsko gibanje vedno bolj na tleh, smo dokazali, da je a stvarni delom brez kompromisov tudi delavstvu mogoče napredovati in zmagovati!

V vsej Avstriji se je število socialističnih glasov pomnožilo na celega četr milijona, na samem Dunaju za 150,000! S tem so zdaleko presežene trenutne izjave, ki jih je stranka utrpela v kritiki nem l. 1920, ko so se zopet povrnili buržoaziji v naročje taki elementi, ki so po prevratu kot nezavedni ali kristolovski prešli med marksiste. Dunaj se ne da več iztrgati iz socialističnih rok, pa tudi povod drugod v republiki so socialistične vrste napredovale. Najlepše je to, da prihaja podeželski proletarij do spoznanja, zlasti na Gornjem in Nižjem Avstrijskem. So kraji, kjer so imeli klerikalci doslej glavno besedo nad kmetstkim ljudstvom, pa so pri teh volitvah popolnoma propadli.

Tako gre razvoj naprej in se ne da zadrževati niti z bogokletstvi ali agitacijami s priznaje — takega bogokletstva, kakor so ga avstrijski klerikalci pri teh volitvah počeli, menda še nikjer ni bilo. Tudi batinaški teror po duhovnikih nahujskane bedne in bedaste mase razvoja ne zadriži, čeprav ga je hotel ovrajčati samo na Nižjem Avstrijskem so klerikalci socialistom onemogočili 169 shodov, čeprav so se stranke med seboj zavezale, da druga druge ne bo motila! Kako je bilo čele drugod!

Pa bo rekel kdo, da so klerikalci tudi napredovali. Da, pa kako! Treba pomisliti, da so dobili ogromno število svojih glasov v krajih, kjer je ljudstvo najbolj znotstalo, najbolj analfabetsko, pod vplivom mleka in spovednice; v krajih, kjer ni industrije, ki je prvi pogoj za nadaljni duševni razvoj, na vzhodnjem Štajerskem, v "črni" Tirolski, v Vorarlbergu, na Salzburškem. Potem glasujejo v Avstriji tudi ženske, ki so, žal, skoro povsod le vedno bolj nazadnjaške nego moški. Toda klerikalci vseeno niso narasli iz novih glasov, temveč le na račun svojih zaveznikov v lenemceev in kmetijev. Tukaj ševilke: V dosedanji koalicii so razpolagali velenemci in kmetiji z 28 mandati; sedaj jih imajo samo še — 14, med temi sta dva kmetijev, a sta bila izvoljena na Koroškem na skupni meščanski listi a klerikalci, torej brez lastne zasluge. Drugod so kmetijev povsod propadli. Lačen volk, ki se je z lačnim volkom družil je bil po lačnem volku pohrustan. Klerikalci so narasli tudi na račun vseh drugih stranic, ki se jih volitve pomele: Židovski nacionalci, Czerninovi demokrati, češkoslovanski narodnjaki, Slovenci. Škoda glasov, ki so jih koroški Slovenci po nepotrebnem izgubili v prid klerikalizmu in drugoga meščanstva, katero jim krade zadnje pravice. Vse drugacije bilo, če bi jih dali socialistom, ki so edini v Avstriji dokazali, da skrbijo za narodne manjšine. Dokaz že to, da vzdržujejo barškim Hrvatom v hrvaščini pisan list, da imajo na svoji listi tudi burškega Hrvata in dva dunajška Čeha; ne glede na vse druge dokaze. Slovenski živelj na Koroškem se v svoji konservativnosti in z letanjem za klerikalijo ter drugimi meščanskimi ideali uničuje sami! To je treba enkrat na vselej povedati!

PIŠMA NA POŠTI

V Chicago imajo: Abramovich Abe, št. 2, Čurich Joško, št. 18, Grubič Dimitrij, št. 42, Ivančič Eliza, št. 49, J. Krizman, št. 68, Lončar Franka, št. 81, Lidž Maria, št. 48, Rajcan Martin, št. 117, Reis Rudman, št. 127, Anna Rukl, št. 129. Pisma dobite na glavni pošti v veži z Adams evata. Poleg tkoče ševilke povejte kraj, odkoder pismo prihaja.

Brez znanja angleškega jezika ne pridite nikamor. Spopolni si to znanje, ako ga še nimate. Narodni "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

